

quod Petrus data sunt, & cum ei dicitur ad omnes dicitur, pascite oves meas.

Pars propositionis altera primos pastores excommunicare ait, de consensu presumpso totius Ecclesie. Quod utique vel eo sensu dixit auctor, quod arbitrarius fidelium consensus, ad excommunicationis validitatem sit necessarius: quo nihil absurdius fingi potest: vel eo sensu dixit, quod Episcopi sententiam excommunicationis de consensu presumpto totius Ecclesie ferre debeat, hoc est, juxta mentem & intentionem Ecclesie, qua una cum Episcopis spiritu juncta judicare presumitur, dum ferendarum censurarum Canones ab Ecclesia conditi, ab Episcopis observantur. Quo pacto Justinianum damnare reum aliquem dicimus, dum juxta legem a Justiniano latam damnatur a Judice. Qui sensus, si tamen Auctoris fuit, haud ita videtur absurdus. Quid enim certius, quam Ecclesiam, late a privatis Episcopis excommunicationi consentire, dum juxta Ecclesie Canones fertur excommunicatio? Tunc scilicet spiritu juncta Ecclesia tota, cum Episcopo excommunicare censenda est. *Columba ligat, columba solvit*, inquit Augustinus serm. 18. de diversis. Quod in sententia excommunicationis in virum incertum Corinthii commorantem, ab Apostolo absente lata, factum videri potest: de quo ille 1. Corinth. cap. 5. *Ego quidem absens corpore, presens autem spiritu, jam judicavi ut presens, qui sic operatus est: in nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu, tradere vobis in manus Saranae, ut spiritus salvus sit in die Domini Jesu Christi.* Tunc enim juncta spiritu cum Apostolo Corinthiorum Ecclesia, videtur incertum hominem excommunicasse.

Quemcumque tamen sensum Quenellius scribendo tenuerit, plana Theologis fiet late in eum censura intelligentia, si declaratur, an hæc a Clemente XI. proscripta debere significat, ex consensu saltem presumpso totius corporis, hoc est, juxta mentem totius Ecclesie, qua tunc consentire presumitur, dum ferendarum Censurarum Canones ab ea conditi ab Episcopis observantur? An non potius damnata fuerit, quod arbitrarium populi censuram, ad excommunicationis firmitatem, postulare censetur?

§. III.

Propositio Quenelliana censura notata.

Propositio 91. Excommunicationis injuste merus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. . . Nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videtur ab ea exclusi, quando Deo Jesu Christo, atque ipsi Ecclesie per charitatem affixi sumus.

OBSERVATIO.

Vasis pariter sensibus subsunt gemine partes propositionis hujusce, qui peculiarem explicationem necessariam faciunt; ne lata in eam censura ad animarum perniciem turpius abutatur, qui quolibet in seipso nodam quaerunt, ut illudant & cavillentur.

Prima itaque propositionis pars, si de excommunicatione injusta, cujus tamen aut occulta, aut dubia tantum nullitas sit, intelligatur; utri etiam si de debito tantum juris positivi accipiat; citra dubium falsa est, temeraria, scandalosa, Ecclesiasticam disciplinam evertens. Qui

enim excommunicatur injuste, ita tamen ut occulta omnino sit excommunicationis nullitas, pro excommunicato se gerere debet; reaturque a numeribus & officiis juris duntaxat Ecclesiastici abstinere, E. G. sacerdos a celebratione Missarum. Verum si de excommunicatione eviderit & notorie nulla, injustaque sermo fiat; necnon etiam pe debito stricti juris, divini vel naturalis, certa & indubitata veritas est, sacris Canonibus consentanea. Can. cui est illata. *Causa 11. quæst. 3. Si injusta sententia est, tanto eam curare non debet, quanto apud eum & Ecclesiam ejus neminem potest injusta gravare sententia. Ita ergo ea se non absolvi desideret, qua se nullatenus respicit obligatum.* Quod est Gelasii I. decretum. Et Can. illud plane, eadem causa, & questio: *Illud plane non temere dixerim, quod si quisquam fidei fuerit anathematizatus injuste, ei potius obervit, qui faciet, quam qui eam patietur injuriam.* Quare quod vulgo ex D. Gregorio M. hom. 6. in Evangelia solet objici, *Pastoris sententiam, licet injustam, semper esse rimendam*: de sententia, cujus aperta non est injustitia, accipiendum est; non de ea, cujus notoria est nullitas & injustitia. Aut etiam, ut exponit Joannes Gersonius, *rimenda quidem est injusta sententia, non tamen revocanda*: Timenda inquam, ad reverentiam auctoritatis, non forte iusta sit, quæ putatur injusta; non tenenda tamen, si eviderit injusta est.

Altera propositionis pars, si de externa conversatione intelligatur, adeo ut injuste, ab habente tamen auctoritatem excommunicatus, non debeat in foro externo se gerere, tanquam ab Ecclesia exclusum; falsa omnino est; & contra Canones. Ad scandalum liquidem devitandum, pro excommunicato se gerere debet. Si vero de interna secretaque animi affectione, seu de foro duntaxat interno sit sermo; verissima assertio est, (non esse scilicet illum ab Ecclesia exclusum) ac D. Augustino maxime consentanea, lib. 1. contra Donatistas cap. 17. *Spirituales homines, sive ad hoc ipsum pio studio proficientes, non eum foras: Quia cum aliqua vel perturbatio, vel necessitate hominum videntur expelli (ab Ecclesia), ibi magis probantur, quam si intrus permanent, cum adversus Ecclesiam nullatenus eriguntur, sed in solida unitatis petra, fortissimo charitatis robore radicantur.* Quibus paria habent S. Hieronymus in cap. 15. Matth. & S. Gregorius M. hom. 26. in Evangelia.

Hoc igitur referari sibi arcanum postulant Theologi, legumque periti; de qua excommunicatione, & de quo foro iudicium fecerit Clemens XI. propositionem hanc configendo; ut latam ab eo sententiam veterum Patrum dictis, ac priscis Ecclesie canonibus congruentem agnoscat, & contra ineptas quorundam cavillationes, multo certius tueantur.

§. IV.

Propositio Quenelliana censura notata.

Propositio 92. Jesus quandoque sanat vulnera, qua precepta primorum pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato. Jesus resistit, quod illi inconsiderato zelo rescindunt.

OBSERVATIO.

CAPUT IX.

De Virtutibus Theologicis.

§. I.

Propositiones Quenelliane censura notata.

Propositio 26. Nulle dantur gratia nisi per fidem.

Propositio 27. Fides & prima gratia, & fons omnium aliarum.

Propositio 28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.

OBSERVATIO.

Adem hæc propositio oberrat chorda, eodemque laborat æquivoco, ac superior: parique egere videtur explicatione; ne lata in illam censura pariter abutatur, qui tenebris & æquivocis delectantur, ut sidentius calumniantur. Si enim de externo curando vulnere, per injustam excommunicationem illato, seu de externa ex Ecclesia corpore abscissione restituenda sit sermo; quasi illati vulneris curationem in externo foro sibi procurare non debeat excommunicatus injuste; falsa est, & contra Canones propositio. Tunc enim (nisi sit excommunicationis patentissima nullitas) debet ad cautelam saltem absolutionem postulare. Ad si de sanitate interius a Christo Domino animæ data, & quoad forum interius, sermo fiat; Augustini certa mens est lib. de vera Religione cap. 6. *Sepe etiam sunt divini providentia, per nullas nimium turbulenta carnalium hominum seditiones expelli de congregatione Christiana, etiam bonos viros. . . hos coronat in occulto pater, in occulto videns.* Et in fragmento Epistolæ ad Auxiliam nunc 250. *Illud plane non temere dixerim, si quisquam fidelium fuerit anathematizatus injuste, ei potius obervit, qui faciet, quam qui eam patietur injuriam.* Quare Augustini verba in Ecclesie Canonem transferunt. Can. illud causa 11. quæst. 3. *Quam itaque sanitatem a Christo restitui negaverit Clemens XI. eam propositionem configendo: declarari sibi Theologi vehementer exoptant.*

§. V.

Propositio Quenelliana censura notata.

Propositio 92. Pati potius in pace excommunicationem & anathema injustum, quam prodere veritatem, est imitari S. Paulum: tantum abest ut sic erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.

OBSERVATIO.

Non abfimili laborat æquivoco propositio 92. quod pariter expedire necesse est, ne lites ferantur in longum, Clementinæ damnationis obtentu. Si enim de quæta & pacifica tolerantia cuiuscumque excommunicationis injuste accipiat propositio, etiam dum ejusdem nullitas & injustitia probari juridice potest; falsa est, & canonibus adversa. Tunc enim excommunicatus injuste patienter tolerare non debet, sed illatam sibi injuriam iudicio persequi, si ei detur appellandi locus. Ad si eo tantum in casu intelligatur propositio, quo excommunicationis nullitas & injustitia in foro externo probari non potest, aut non datur appellandi locus; vera est, ac per se nota propositio. Quid enim tunc agendum viro probo & innocenti, injuste tamen excommunicato? An forte prodenda veritas? Abiit. Imo debet potius excommunicationis sententiam sustinere, ut habet caput Inquisitioni, extra de sententia excommunicationis; docetque D. Thom. in 4. sent. dist. 27. q. 1. art. 2. quæstiuncula 4. ad 3.

De quo itaque casu Clemens sententiam dixerit, dum propositionem illam censura confixit, edoceri cupiant Theologi, legumque periti.

§. II.

Propositio Quenelliana censura notata.

Propositio 69. Fides, usus, augmentum, & premium fidei, tantum est donum pure liberalitatis Dei.

OBSERVATIO.

OMnia bona nostra, merita nostra, ipsaque vita aeterna, nostris licet meritis ad initar coronam reddita, pura liberalitatis Dei dona dicuntur ab Augustino, ceterisque Patribus, Ecclesia probante, confirmante, ac definitante. Augustinus Epist. ad Sixtum olim 105. nunc 194. *Cum omne bonum meritum nostrum non in nobis faciat nisi gratia, & cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat nisi merita sua, ipsa vita aeterna, quae utique meritis praecedentibus redditur, tamen quia eadem merita, quibus redditur, non a nobis parata sunt per nostram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur, non ob aliud nisi quia gratis datur. Nec ideo quia non meritis datur, sed quia data sunt merita, quibus datur.* Quibus paria habet epist. olim 106. nunc 186. lib. de Gestis Pelagii cap. 36. lib. de natura & gratia cap. 6. lib. de dono perseverantiae cap. 6. lib. de Praedest. 55. cap. 3. lib. 2. ad Bonifacium cap. 8.

Capitula Caesitina R. P. Epistolae adnexa n. 12. *Tanta est erga homines bonitas Dei, ut nostra velis esse merita, quae sunt ipsius dona, & pro his quae largitus est, aeterna praemia sit donatus.* Ac demum Concilium Tridentinum Sess. 6. de Justif. cap. 16. haec ipsa Augustini verba sua facit: *Tanta est erga homines Dei bonitas, ut eorum velis esse merita, quae sunt ipsius dona.*

Ad hunc sensum, & haec ipsa ratio, (quod non nisi per gratiam & ex vi gratiae suum homo praestet assensum, Deoque cooperetur) totum Dei esse, totumque Deo, ipsiusque gratiae adscribendum, saepius asserit Augustinus, ac maxime in Enchiridio ad Laurentium cap. 32. & lib. de dono petri cap. 13. quod & praecleara D. Cypriani sententia confirmat lib. 3. testimoniorum ad Quirinum scribentis, in nullo gloriantur quando nostrum nihil sit. Nihil inquam nostrum, hoc est ita nostrum, ut non sit acceptum a Deo.

Amor igitur timendum est hic, ne fidem Ecclesiae adversus Semipelagianos sancitam olim ac definitam, huiusce demum propositionis damnatione concessam, violatamque calumniantur, Lutherani & Calviniani; nisi & quo sensu damnata illa sit, explicetur; ab Augustiniano, ut credere par est, longe diverso? Quod utique non incommodum fiet, si declaretur, Clementem propositionem 69. censura notasse, de pura liberalitatis dono intellectam, cooperationem humanam, ac meritum ex ea cooperatione questum excludente, qui Calvinianus est error: non de pura liberalitatis dono, humanam cooperationem ac meritum ex ipsa Dei gratia profectum importante, & coronante, quae catholica veritas est, olim contra Pelagianorum reliquias definita.

§. III.

Propositiones Quaesnellianae censura notata.

Propositio 52. *Omnia alia salutis media continentur in fide, tanquam in suo germine & semine; sed haec fides non est absque amore & fiducia.*

Propositio 68. *Bonitas Dei abbreviavit viam salutis, claudendo totum in fide & precibus.*

OBSERVATIO.

Compendiarium salutis viam in fide & precibus etiam ponunt sacrae litterae: non quod sola fide precibusque, (omissis ac neglectis aliis bonis operibus atque virtutibus) aeterna salus obtineatur: sed quod fides & oratio media sint obtinenda gratiae, qua demum ad salutem pervenitur aeterna: Marci 9. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti.* Joan. 3. *Omnia qui credit in eum non perit, sed habet vitam aeternam.* Joan. 5. *Qui credit ei qui misit me, habet vitam aeternam.* Ad Ephes. 5. *Gratiae estis salvati per fidem.* Joelis 2. *Adoravit Romanorum 10. Omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.*

Omnia salutis media in fide, quae cum amore & fiducia conjuncta sit, contineri, diversa Augustini sententia est, enarrat. in Psal. 89. *Opus unum est, in quo sunt omnia, fides quae per dilectionem operatur.* Eadem illa obtinenda salutis media in oratione compendio contineri, asserit idem S. Doctor Enarrat. in Psal. 52. *Peccate ab illo salutem, & salus tua ipse erit.*

Ut suis igitur sacris Litteris fervetur honor, fervetur & Augustino, reficere Theologi velint, annon Clemens XI. geminas illas propositiones confixerit, de fide & precibus intellectas, utinam ceterarum virtutum opera excludentibus; non ita tamen de fide & precibus pronuntiante, iuxta sacras Litteras, Augustinum?

§. IV.

Propositio Quaesnellianae censura notata.

Propositio 42. *Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium fidei; sine hoc nihil nisi impunitas, nihil nisi indignitas est.*

OBSERVATIO.

Prior propositionis pars tantum abest ut censura notari poterit, ut potius fidei dogma sit. Fidem enim, illiusque etiam initium esse, ex gratia, dudum ab Ecclesia contra Pelagianos, illorumque reliquias definitum est. Secunda vero propositionis pars, in quam solam censura cadere potuit, quae sine fide nihil in homine ait esse, nisi impunitatem & indignitatem, geminam scilicet ferre potest. Vel enim de impunitate & indignitate hominis, sine fide operantis accipitur, ac sic quidem certissima est. Qui enim sine fide, bona quaecumque exerit opera, intra moris ordinem, non licet parat evadit, nec Deo sit dignus: (cum sine fide impossibile sit placere Deo, ad Rom. 11. *nemoque justificatur nisi ex fide*, ad Galat. 2. & 3.) sed perinde remanet infidelis, a deoque impurus, Deoque exosus. Vel de indignitate & impunitate operum sine fide elicitorum accipitur, quasi sine fide facta opera omnia dicantur impura atque indigna: ac sic rursus geminam sensum habet. Si enim negatur, ut schola loquitur, ea impura & indigna dicantur, quod eam non habeant puritatem, & bonitatem, qua Deo sint digna; vera est propositio: cum haec ipsa opera sine fide facta, tamen utcumque moraliter bona, Deo accepta non sint, & ad salutem nihil proficiunt. Si autem positive impura & indigna dicantur, quod peccata sint veri nominis, Deo exosa, penamque promerita; sic sane damnanda assertio est, immo jamdiu in Bayo damnata.

Quae omnes ambages ut extricentur, suaeque scholis reddatur quies, operae pretium videtur esse,

§. VI.

Propositio Quaesnellianae censura notata.

Propositio 51. *Fides justificat quando operatur: sed ipsa non operatur nisi per charitatem.*

OBSERVATIO.

Prima propositionis pars extra dubium est. Fides enim sine operibus mortua est: Fides autem mortua non justificat: cum potius justus ex fide vivat, secundum Apostolum. Fides itaque justificat quando operatur.

Secunda autem pars (in quam videtur districta censura) quae fidem non operari ait nisi per charitatem; si de fide quaecumque intelligatur, quasi nullus illius sit actus proprius, erronea est. Sum enim unaquaque virtus proprium aliquem actum habet. At si de fide, ut justificans accipitur; quod haec non nisi per adjunctam charitatem, justificationem operetur; fidei dogma est, in Concilio Tridentino definitum, Sess. 6. de Justif. cap. 7. & 11. & Can. 18. & 19. & ex Apostolo delibatum, ad Galat. cap. 5. vers. 6. *Fides per charitatem operatur.* Quae enim fides illa est, quae per charitatem operatur secundum Apostolum, nisi illa ipsa quae justificat? Quandoquidem ex Jacobo cap. 2. Epistolae, *ex operibus justificatur homo* (utique charitate formatus) & non ex fide tantum, inertem nimirum & mortuam.

Quid itaque ea in propositione damnatum voluerit Clemens, explicari necesse est; ne quis forte violatam Apostolorum fidem impie calumnietur. Annon scilicet illud damnaverit unum, fidem, ut simpliciter fides est, proprium actum habere nullum; quamquam ultro citroque concesserit, fidem ut justificans est, non nisi ex adjuncta charitate justificationem operari,

§. VII.

Propositiones Quaesnellianae censura notata.

Propositio 55. *Deus non coronat nisi charitatem: qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.*

Propositio 56. *Deus non remunerat nisi charitatem: quoniam charitas sola Deum honorat.*

OBSERVATIO.

Prima pars utriusque propositionis sic accepta, quod nullus omnino sit aliarum virtutum valor, fructus nullus, praemium nullum, erronea est. Suum enim unicuique virtuti praemium adpromittit Deus. Sic autem accepta, quod aliae virtutes valorem supernaturalem se ipsis nullum habeant, nullum se ipsis referant vitae fructum, vitamque aeternam se ipsis proprie non mereantur, sed quantenus earum actus a Charitate imperantur, D. Thomae sententia est. 1. 2. qu. 114. art. 4. *Vita aeterna in Dei fruitione consistit: motus autem humane mentis ad fruitionem aeterni boni, est proprius actus charitatis, per quem omnes actus aliarum virtutum ordinantur ad hunc finem, secundum quod aliae virtutes imperantur a Charitate.* Et ideo meritum vitae aeternae primo pertinet ad charitatem; ad alias autem virtutes secundario, secundum quod earum actus a charitate imperantur. Quo sensu ad Apostolo dictum est 1. ad Corint. 13. *Si linguis hominum loquar & Angelorum, Charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans & cymbalum tinniens. Et si habuerim prophetiam, & noverim mysteria omnia,*

D d & omnem

se, declarare nunc saltem, non modo quae pars propositionis censura libera sit; sed & qui sensus secundae partis sit a Clemente aut damnatus, aut absoluitus; num scilicet de impunitate & indignitate bonorum operum positive pronuntiaverit Pontifex, an de negativa duntaxat?

§. V.

Propositio Quaesnellianae censura notata.

Propositio 57. *Totum deest peccatori, quando ei deest spes: & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei.*

OBSERVATIO.

Prima propositionis pars ex prima quidem facie suspecta est, male sonat, & in errorem inducit: Verum ad moralem ut ajunt, & asceticum sensum inflexa, quo cuncta illi deesse dicuntur, cui sunt ad finem suum assequendum casta & inutilia; certa, pia, religiosa sententia est, ac Patribus familiaris. Quemadmodum enim ex familiari loquendi usu, nauclero tempestate iactato deesse cuncta dicuntur, si deest anchora, et si illi forte praesto sit rudens; quia tunc ad fundandum navim restat inutilis: ita peccatori ad respiciendum deesse cuncta dicuntur; si spes salutis anchora, ut Apostolus loquitur, in divina misericordia illi deest, quamquam illi praesto sit fides; quia ex desperatione in interitum labitur. Ita D. Augustinus Enarrat. in Psal. 40. Gregorius Magnus lib. 8. Moral. cap. 10. Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 14. Sanctus Thomas 2. 2. quae. 2. art. 3. In quem profecto sensum Zeno Veronenis sermone de Spe, Fide, & Charitate: *Tolle spem, inquit, torquet humanitas tota; tolle spem, artes virtutesque omnes cessabunt; tolle spem, interempta sunt omnia.*

Pars propositionis altera, quae spem in Deo non esse ait, ubi non est amor Dei; si de amore habituali & dominante, quae Theologica virtus est, intelligatur; procul dubio erronea est: Hoc enim amore extincto, non illico spes omnis extinguitur. At si de amore actuali, eoque nascente, & imperfecto, qui summi boni quaecumque dilectio est, accipitur; celeberrimorum Theologorum sententia est; qui spem sine amore aliquo non esse constantissime docent. S. Thom. 2. 2. quae. 17. art. 8. ad 2. *Spes & omnis motus appetitivus ex amore procedit aliquo, quo scilicet amat aliquis bonum expectatum.* Et S. Bonaventura in 3. Sentent. dist. 26. art. 2. qu. 3. *Amor est principium omnium affectionum. Quod verum est de amore secundum statum imperfectum. . . Quare nullus sperat nisi quod amat.* Quibus praesertim D. Augustinus in Enchirid. ad Laurent. cap. 8. *Spes sine amore esse non potest. . . Nec amor sine spe est, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide.*

Quem sensum in utraque propositionis suae parte, damnatus auctor intenderit animo, non admodum Theologi curant: haec enim facti quaestio est, ad salvandum lati iudicii orthodoxiam, quam hic unam defendimus, proflus inutilis: sed quem auctoris sensum existimaverit Clemens, quemque damnarit, & ab universis fidelibus damnari voluerit, illud certe rescire plurimum interest. Num scilicet peccatori omni spe destituito totum deesse definiat, quod caetera illi evadant ad salutem penitus inutilia; non quod illi tunc caetera desint omnia, ac ipsa etiam fides? Numve spem sine amore saltem imperfecto esse non posse decreverit, esto sine perfecto amore extet aliquando?

Serry Tom. V.

Et omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuero nihil sum: Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem non habuero, nihil mihi prodest. Et ab August. lib. de gratia Christi cap. 26. Ubi non est dilectio, nullum bonum opus imputatur a Deo.

Secunda prioris propositionis pars, qua in vanum currere dicitur, qui alio motivo, & alioque impulsu currit, quam charitatis; si ita forte sumatur, quod ad presentis vite honestatem nihil valeant, sine charitate edita quandoque opera; nihilque ad temporalem felicitatem a Deo unquam consequi possit, qui sine motivo & impulsu charitatis operatur & currit; falsa est, ac ipsi Augustino contraria: qui Polemonis ethnici continentiam, & donum fuisse Dei, & ad presentis vite honestatem valuisse docet, Epist. nunc 144. alias 130. Romanosque orbis imperium a Deo consecutos monet, ob egregias, quas excolere virtutes, fide licet & charitate deficiunt. Si ita vero sumatur quod ad salutem eternam nihil prosunt, edita sine motivo, & impulsu Charitatis quaecumque opera; indubitata veritas est. Quocirca ab Augustino dictum est: Charitas est qua potest sufficere, si cetera non sint. Si autem sola deficit, nihil prodest quicquid habitum fuerit, sola sufficit si adsit: cetera omnia nihil prosunt, si sola charitas deficit. Hom. ultima inter quinquaginta.

Altera secunda propositionis pars, qua charitatem solum Deum honorare ait, sequenti paragrapho, cum aliis quibus confona est propositionibus expenditur. Interea explicari sibi Theologi rogant, quem sensum Clemens intenderit animo, in earum propositionum confusione: ne quis mentem ejus aliter quam par est interpretatus, laxiores in Catholicas scholas opiniones inducat. Num scilicet damnatam voluerit D. Augustini, ac D. Thomae sententiam, qua solum charitatem prodesse ponit ad vitam eternam; penesque illam solum stare ait, obtinenda gloriae meritum; quatenus cetera quaecumque virtutes, suum licet premium in caelis sint habiturae, illius tamen obtinendi vim se ipsis non habeant, sed quatenus illarum actus a charitate imperantur? Annon potius binas illas damnaverit assertiones, in eum sensum acceptas, quod suum ceteris virtutibus negent premium obtenturum?

§. VIII.

Quaesnelliana Propositiones censura notata.

Propositio 50. Frustra clamamus ad Deum, Pa-
ter mi, si spiritus Charitatis non est ille qui clamat.

Propositio 53. Sola caritas Christiano modo facit
actiones Christianas, per relationem ad Deum, &
Christum.

Propositio 54. Sola Charitas est qua Deo loqui-
tur.

Propositio 58. Nec Deus, nec religio, ubi non
est Charitas.

OBSERVATIO.

HAs ipsas loquendi formulas, ut interim de sensu nihil dicam, Augustino frequentes observo.

Solam Charitatem Deo loqui, seu quod idem est, sola Charitate Deo nos loqui; frustra ad Deum clamare nos, nisi spiritus Charitatis clamet in nobis, (quod binæ propositiones habent 54. & 50.) conceptissimis verbis asserit S. Doctor. serm. 71. c. 18. Nos clamamus, sed in illo, id est in ipso diffundente Charitatem in cordibus nostris, sine quo

inaniter clamat quicumque clamat. Tractat. 74. in Joan. Nemo dicit, Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto & nemo sic dicit, nisi qui diligit. Enarrat. in Psalm. 37. Tacebis si amare desiteris. Frigus charitatis silentium cordis est: flagrantia charitatis clamor cordis est, libr. de moribus Eccl. cap. 17. Amore petitur, amore quaeritur, amore pulsatur.

Solam etiam charitatem Christiano modo facere actiones Christianas, per relationem ad Deum, & Christum, quod 53. propositio ponit, asserit disertissime S. Doctor lib. de Gratia & libero arbitrio cap. 18. Quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fiet bene, Epist. nunc 140. alias 120. Tunc recte, tunc iuste, tunc pie cum opus bonum in ejus laudem fit, cuius gratia donatur ut fiat. Epist. 197. alias 95. Sola Charitas non peccat, lib. 3. de Doctrina Christi, cap. 10. Non est fructus bonus, qui de charitatis radice non surgit. Cui & concinit D. Thomas 1. 2. qu. 100. art. 10. ad 2. Sub precepto charitatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod pertinet ut omnia referantur in Deum. Et ideo preceptum charitatis implere homo non potest, nisi etiam omnia referantur in Deum.

Postremo nec Deum esse, nec religionem, ubi non est charitas, quod 58. ponit asserit, docet idem S. Doctor, Epist. 167. ad Hierosimum, Pietas cultus Dei est; & unde colitur Deus, nisi amando? lib. 12. de Trinit. cap. 14. Quis est cultus Dei nisi amor ejus? lib. 12. de Civit. Dei cap. 3. Charitas Dei cultus est, haec vera religio, haec recta pietas, haec tantum Deo debita servitio.

In hac tanta sententiarum (quoad voces saltem & syllabas) consonantia, non deerit maleferiat, uti nec defuit haecenus, qui Augustinum in Quaesnellio damnatum obtendit; nisi certo aliquo documento planum Theologis fiat, pares loquendi formulas dispari longe sensu Clementina Constitutione fuisse scriptas. Augustinum scilicet de charitate generatim accepta dixisse; Clementem de Charitate ad certam speciem tracta pronunciasse: hoc est, ut clarior dicam, docuisse frequentissime Augustinum, solam Charitatem Deum colere, Deo loqui, ad Deum de corde nostro clamare, actiones Christianas facere modo Christiano; quaecumque tandem charitas illa sit, perfecta an imperfecta, nascentis an dominans, actualis an habitualis, prima veri boni dilectio, an plena Theologica virtus: Clementem vero districta censura negasse, id solum facere Charitatem, qua dominans sit, virtusque Theologica: cum id & altera Charitas, imperfectior tamen modo, faciat.

§. IX.

Propositiones Quaesnelliana censura notata.

Propositio 44. Non sunt nisi duo amores, unde
voluntates omnes, & actiones nostrae nascuntur; amor
Dei qui omnia diligit propter Deum, quemque Deus
remuneratur; & amor quo nos ipsos ac mundum di-
ligimus; qui quod ad Deum referendum est, non re-
fert, & propter hoc ipsum fit malus.

Propositio 46. Cupiditas, aut Charitas usum sen-
suum bonum vel malum faciunt.

Propositio 49. Ut nullum peccatum est sine amo-
re nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.

OBSERVATIO.

EX Sancto Leone Magno, & ex D. Augustino syllabatum excerptae videntur propositiones illae omnes, si de prima facie spectentur.

S. Leo Papa hujus nominis primus Sermo 5.
de

de Jejunio septimi mensis cap. 7. Duo amores sunt ex quibus omnes procedunt voluntates, ita diverse qualitatis enim, sicut distinguuntur auctoribus. Rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia; in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia.

Sanctus Augustinus libr. 9. de Trinit. cap. 7. Nemo volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit. Quod verbum amor concipitur, sive Creaturae sive Creatoris; id est aut natura mutabilis, aut incommutabilis veritatis: ergo aut cupiditate aut charitate. Non quod non sit amanda Creatura: sed si ad Creatorem referatur amor ille, jam non cupiditas, sed charitas erit. Tunc enim est cupiditas, cum propter se amatur creatura: tunc non utentem adjurat, sed corruptum fruentem. In Enchir. ad Laurent. cap. 117. Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas. Epist. 115. ad Macedonium Non faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores. lib. 4. contra Julianum Pelag. cap. 3. Per hunc amorem Creatoris, bene quisque utitur etiam creaturis: sine hoc amore creatoris, nullus quisquam bene utitur creaturis.

Si quantum haec cum Quaesnellii propositionibus congruat verbis, tantum congruerent sensibus, de Leone profecto, ac de Augustino actum esset. Verum non congruere sensibus planum erit, ubi femel certo nobis documento constiterit, Leonem & Augustinum nomine charitatis amorem Dei quaecumque etiam actualem, remissum, nascentem, imperfectum, qui veri boni dilectio dicitur, designasse; nomineque vicissim cupiditatis, amorisque nostrum, actualem quaecumque creaturarum amorem intellexisse: Clementem vero Quaesnellii propositiones confitentem, de charitate habituali, perfecta, dominante, qua Theologica virtus est, & de cupiditate perinde dominante fecisse iudicium, uti superiori paragrapho observavimus.

§. X.

Propositio Quaesnelliana censura notata.

Propositio 47. Obedientia legis profuere debet ex
fonte, & hic fons est charitas. Quando amor Dei est
illius principium interioris, & Dei gloria ejus finis,
tunc parum est quod apparet exterioris: alioquin non
est nisi hypocrisis, & falsa justitia.

OBSERVATIO.

PLuribus constatur partibus propositio, iisque ex prima saltem facie verioribus, quam ut facile capi possit, quid distincte Clementina censura fererit.

Prima pars, qua obedientiam legis ex charitatis fonte debere profuere simpliciter dicit, si de integra legis observantia accipiatur; quod nempe lex tota & integra non nisi charitate impleatur; fidei caput est, divinis in literis revelatum. Sapientiae 6. Dilectio custodia legum illius est. Ad Rom. 3. Plenitudo legis est charitas. Ad Galatas 5. Omnis lex in uno sermone impletur, diliges proximum tuum sicut te ipsum. Matt. 22. In his duobus mandatis, (dilectionis Dei & proximi) universa lex pendet & probetur. Ad qua intendens Augustinus lib. de catechizandis rudibus cap. 20. Legem non implet nisi charitas, Lib. 19. contra Faustum cap. 27. Sola charitate justitia legis potest impleri. In Expositione Epist. ad Galatas, mandata non implet nisi charitas. Unde D. Thomas 1. 2. qu. 109. art. 4. & 8. ex profecto docet, sine gratia justificationis, (quae certe sine charitate habitua-

Serry Tom. V.

li non est) non posse impleri omnia mandata, nec posse vitari longo tempore mortale peccatum.

Rurfus, si de obedientia ad aliquod peculiare legis mandatum implendum, pars illa sumatur: quod nempe quodcumque peculiare legis mandatum ex charitate impleri debeat, vera quoque esse potest; modo de charitate actuali, remissa, & imperfecta dicatur; & de mandato secundum modum implendo. Quamquam enim peculiare aliquod mandatum, quoad substantiam tantum, sine actuali & remissa charitate possit impleri, minime tamen secundum modum, ut saepe docet D. Thomas.

Altera propositionis pars, qua externum operis actum purum esse ait, quando Dei amor est illius principium exterioris, & gloria Dei ejus finis, nulli quod sciam censurae patere potest. Quomodo enim posset non esse purum opus illud, quod & ex Dei amore fit, & ad Dei gloriam fertur?

Tertia demum pars, in qua venenum aliquod latere potest, nempe; tunc non est nisi hypocrisis, & falsa justitia, quando obedientiae principium non est Dei amor, & Dei gloria ejus finis; si nomine hypocrisis falsaque justitia, verum propriumque peccatum intelligatur; falsa est, erroremque sapit in Bayo damnatum: Si tamen hypocrisis falsaque justitia veraque virtute minime profectum; D. Augustini, ac D. Thomae sententia est. Quamquam enim peccatorum omnium, servorumque peccati, ac potissimum Infidelium opera, veri nominis peccata esse non putent; vera tamen justitia verarumque virtutum opera nulla in illis agnoscunt: sed actus ut ut maxime aliquos bonarum dispositionum & inclinationum, ad ea quae sunt de genere virtutum, ut loquitur D. Thomas 1. 2. qu. 23. art. 7.

Quae omnia nisi enodentur, distinguantur, & explicentur, nullus late censurae constabit fructus; immo potius grave, ne ea nebulones abutantur, periculum suberit.

Quapropter & hoc discere Theologi velint, num Clemens, in ea damnanda propositione, obedientiam universae legis intellexerit; an forte peculiaris cujusque mandati de lege? numve hypocrisis falsaque justitia nomine, verum propriumque peccatum intellexerit; an opus justitia quidem & sanctitate vacuum, non itidem moraliter malum?

§. XI.

Propositio Quaesnelliana censura notata.

Propositio 45. Amore Dei in corde peccatoris non
amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis cupi-
ditas regnet; omnesque actiones ejus corruptae.

OBSERVATIO.

Divi Augustini pars prior est, conceptissimis verbis, in Enchir. ad Laurent. cap. 117. Regnat carnalis cupiditas ubi non est Dei charitas. Si quid tamen in sensu habet dubii ex dictis §. 8. & 9. expediri facile potest.

Pars altera, qua carnealem cupiditatem omnes peccatoris actiones corrumpere ait, de omnibus in universum actionibus intellecta, falsissima est, & in Bayo damnata: at de iis tantum accepta, in quas cupiditas influit, indubitata veritas est. Quocirca D. Prosper lib. contra Collatorem cap. 28. Manifestissime patet in impiorum animis nullam habitare virtutem, sed omnia opera eorum immunda esse

Dd 2

esse atque possunt; in qua scilicet impletas insuit; seu quæ ex motivo infidelitatis eduntur, aut movente cupiditate exeruntur.

Quam itaque propositionis hujusce partem censura confixerit Clemens XI., quemve illius sensum intenderit animo, doceri cupiunt boni omnes: nam quæ de actibus peccatoris omnino singulis dixerit, aut de iis tantum, in quos carnalis cupiditas insuit?

§. XII.

Propositiones Quæsnelliana censura notata.

Propositio 1. Quid aliud remanet anima que Deum ipsiusque gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia; hoc est generalis impotentia ad laborem, & orationem, & omne opus bonum?

Propositio 48. Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ & aberratio, & nisi peccatum, sine Dei lumine, sine Christo, & sine charitate?

OBSERVATIO.

Eodem ac superiores æquivoco ludunt propositiones illæ duæ; ac prout variè explicantur, censuram merentur, aut laudem. Quibus & illud addere liceat: si de singulis peccatoris & infidelis operibus propositiones explicentur, quasi sint omnia veri nominis peccata, erroneæ sunt, uti diximus, & in Bayo damnata. At si de peccatore ipso & infideli explicare lubeat, quod ille in habitu infidelitatis atque peccati positus, quidquid honesti videatur agere, totus tamen sit ex habitu tenebrosus, ac tenebræ ipsæ, superbus, ac ipsa superbia; pauper & impotens, ac ipsa paupertas & impotentia; aperta veritas est, ab Apostolo prædicata, ad Ephes. 5. *Eratis aliquando tenebræ, (nempe dum in infidelitate Ephesii versarentur) nunc autem lux in Domino: quia bona moraliter opera, si quæ forte Ephesii tunc ederent, infidelitatis tenebras non depellebant. An ergo Clemens propositiones illas confingens, de infidelibus operantibus, (quod tenebrosi semper sint, ac ipsæ tenebræ) iudicium tulit; an de infidelium operibus (quod tenebrosa sint omnia atque peccata, ex quo sine fide & charitate peccata sunt) pronuntiavit?*

CAPUT X.

De afflictionibus & persecutionibus fidelium,

§. I.

Propositio Quæsnelliana censura notata.

Propositio 70. Numquam Deus affligit innocentes: & afflictiones semper servantur vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.

OBSERVATIO.

EN hic rursus cæcas ambages, quæ ductorem postulant experientissimum. Si de quovis afflictionum genere accipiat propositio, ac spectata præsertim primaria Dei intentione afflictiones immittentis; falsa omnino est, Sanctis plebique ac præsertim Deiparæ Virgini injuriosa: qui ad majorem Dei gloriam, in probationem virtutis, & in meritorum augmentum, non modicas passi sunt afflictiones. At si de afflictionibus tantum, pœnæ rationem habentibus accipia-

tur, & attenda secundaria Dei eadem immittentis intentione, indubitata veritas est, a D. Thoma fuscè explicata 1. 2. q. 87. art. 7. quo sensu ab Augustino dictum est lib. 1. operis imperf. cap. 39. *Neque sub Deo iusto miser esse quisquam potest, nisi mereatur.* Lib. 1. *Retrahat. cap. 9. Omnis pœna iusta, & pro peccato aliquo impenditur.* Lib. 3. de lib. arbit. cap. 18. *Omnis pœna si iusta est, peccati pœna est & supplicium.* Immo Sapientia 12. *Domine cum sis iustus, iuste omnia disponis; ipsum quoque qui non debet puniri condemnare, externum æstimas a virtute tua.*

Expedi igitur ut de quibus afflictionibus propositionem illam Clemens accepit, explicetur; ne & D. Thomas, & D. Augustinus, immo & Salomon eadem cum Quæsnello censura iniusti videantur.

§. II.

Propositiones Quæsnelliana censura notata.

Propositio 97. Nimis sepe contingit, membra illa, quæ magis sancte, & magis stricte unita Ecclesie sunt, respici atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata. Sed iustus ex fide vivit, & non ex hominum opinione.

Propositio 98. Status persecutionis & pœnarum, quas quis tolerat tanquam hereticus, flagitiosus & impius, ultima plerumque probatio est, & maxima meritoria; utpote quo facit hominem magis conformem Jesu Christo.

OBSERVATIO.

Viros iustos, Ecclesie & Christo fide & charitate archissime sanctos, persecutionem sæpissime pati, pœnis addici, censuris iniustus inuri; illorumque sanctitatem hoc pæcio magis magisque probari, constantissima veritas est, sexcentis exemplis passim in Historia Ecclesiastica narratis, confirmata, quam altius exaggerat D. Augustinus lib. 1. de Baptismo contra Donatistas cap. 6. & lib. de vera Relig. cap. 6. ubi de sanctissimis viris iniusta excommunicatione petitis sermonem habens, *Rarum hoc videtur genus, inquit, sed tamen exempla non desunt, immo plura sunt, quam credi potest. . . . Magis excommunicatione probantur, quam si intus in Ecclesia manerent.* Annon & nota Pauli sententia 2. ad Timot. 3. *Omnes qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur?*

Nihil ergo videtur certius propositionibus illis absolute quidem, ac per se se spectatis: nec potuit, quantum sapio, nisi illarum abusus, si quis factus est, illarumque ad certas personas accommodatio, si qua perperam facta fuit, condemnari. Forte æstimatum est, Auctorem generales illas regulas, rebus olim in Gallia gestis, occasione Janfenismi accommodasse: ut oblique significaret, pœnas illæ a nonnullis refractariis toleratas, fuisse prorsus iniustas, certaque iustitiæ ac defensionis ab iis veritatis notas. Qua ratione propositiones illæ duæ in ore quidem Auctoris, uti male sonantes atque suspectæ, damnari poterunt.

Jam si sic est, illud nunc explicari ac declarari necessarium videretur: ne grave illud Augustini pronuntiatum, frequenti experimento comprobatum, absolute ac per se de damnatum putetur, non solus ejus damnatus abusus.

§. III.

§. III.

Propositiones Quæsnelliana censura notata.

Propositio 94. Nihil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidelium fidem, & foveri divisiones propter res, quæ nec fidem ledunt nec mores.

Propositio 95. Veritates eo devenerunt, ut sint quasi lingua peregrina plerisque Christianis, & modus eas predicandi est velut idioma incognitum; adeo remotus est a simplicitate Apostolorum, & supra communem captum fidelium; neque satis advertitur, quod hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesie, & iræ Dei in filios suos.

Propositio 96. Deus permittit ut omnes potestates sint contrarie predicantibus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi divine gratiæ.

Propositio 99. Pervertit, præventio, obstinatio in nolendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutant quotidie quoad multos in odorem mortis id quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vite: v. g. bonos libros, instructiones, sancta exempla.

Propositio 100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus perseguendo veritatem, ejusque discipulos. Tempus hoc advenit. . . . Haberi & tractari a Religiosis ministris, tanquam impium & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in Societate Sanctorum, est hominibus piis morbo corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam religionis, perseguendo flamma ferreaque viros probos, si propria passione est excecatus, aut abreptus aliena; propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus Diabolo servum Dei.

OBSERVATIO.

Cum nihil dogmatis propositiones illæ contineant, sed asperas tantum grassantium nonnullorum abusuum infestationes complectantur; nulla Theologis monitione opus est, ut intelligant, nullum in iis errorem fuisse deprehensum, sed ob unam Auctoris finitram intentionem, (quasi Episcopos in causa Janfeniana profsequenda sacro munere intemperanter abusus, carpere voluerit) fuisse damnatas; uti ejus in ore suspensas ac male sonantes. De motibus enim, Janfenismi occasione in Gallia excitatis, ad exigendam Formularii subscriptionem dictæ putantur propositiones illæ omnes, etsi nihil Auctor aperte significarit.

CAPUT XI.

De gratia primi hominis innocentis.

§. I.

Propositio Quæsnelliana censura notata.

Propositio 35. Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita nature sanæ & integre.

OBSERVATIO.

Tamet si gratiam sanctificantem naturæ Adami sanæ & integræ stricto jure minime de-

bitam fateantur Theologi universi, maxime post Bayanarum propositionum a Pio V. Pontifice Sanctissimo damnationem; de congruo tamen, in Dei bonitate fundato, ut schola loquitur, eandem illi debitam gratiam existimant bene multum; qui scilicet suavi Dei providentiæ maxime congruere arbitrantur, ut hominem a se conditum, ad ordinem supernaturalem eveheret, suaque gratia cumaret. Ad pacem itaque libertatemque Catholicarum scholarum scire juvat, num eam propositionem, de debito etiam congrui sumptam damnaverit Clemens XI. an de solo stricti juris debito intellectam.

§. II.

Propositio Quæsnelliana censura notata.

Propositio 36. Differentia essentialis inter gratiam Adami & status innocentie, & gratiam Christianam, est; quod primam unusquisque in propria persona receperit; ista vero non recipitur nisi in persona Christi resuscitati, cui uniti sumus.

OBSERVATIO.

Illud unum, si bene conjicio, ea in propositione damnatum est, quod gratia Christiana, seu Christi meritis parta, quæ nobis in statu naturæ lapsæ confertur, recipi dicitur in nobis, non in persona nostrum omnium propria, sed in persona Christi Domini, cui sumus uniti. Verum ea loquendi formula duplicem sensum ferre potest: Calvinianum unum, quod nempe gratia sanctificans, seu iustitia nobis nequaquam inhaereat, sed uni Christo Domino; quæ nobis idcirco duntaxat imputetur & applicetur externe: Apostolicum alterum, quod gratia sanctificans, quantumvis nobis inhaerens, non tamen titulo nostro, merito nostro, ratione nostri recipiatur in nobis; sed Christi Domini Salvatoris merito, a quo tanquam vite & capite in nos, velut in membra ejus & palmites, derivatur atque transfunditur. Sic sane non in persona nostrum omnium propria, recepta dicitur gratia, sed in Christi persona; ad eam ferme modum, quo Urbis Præfectus & rector claves urbis recipere dicitur, non in persona propria, sed Principis; quamquam illas re ipsa recipiat: & Legatus in persona Principis loqui & agere dicitur, non in sua, etsi re ipsa & loquatur & agat: quia hoc illi faciunt Principis auctoritate, non propria. Hinc frequentes illæ apud Apostolum locutiones: *Benedixit nos in omni benedictione in Christo Jesu. . . . sanctificati in Christo Jesu. . . . Gratia Dei data est nobis in Christo Jesu. . . . Creati in Christo Jesu in operibus bonis.* Et Augustinus lib. de dono persever. cap. 7. *Hanc gratiam, inquit, posuit Deus in illo (Christo Jesu) in quo sortem consecuti sumus.*

Quæ cum ita sint, illud nunc aperire necesse est, quid in ea, propositione damnaverit Clemens? Unum-ne Calvinianum errorem de iustitia & sanctitate nobis non inhaerente, sed externe duntaxat imputata? (quem sensum Auctoris putarit esse?) an quid aliud, sub ea loquendi formula Apostolo familiari, occulte latitans censura confixerit?

§. III.

§. III.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 37. Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata: Gratia Christiana nos sanctificando in Christo Jesu, est omnipotens & digna Deo.

OBSERVATIO.

Quod hic de gratia nos ipsos in Christo Jesu sanctificante obiter dicitur, quo sensu damari possit aut recipi, superiori paragrafo dictum est: jam quod hic additur, Adami gratiam fuisse illi proportionatam, superest explicandum. Et quidem si de physica proportione intelligatur, quasi gratia Adami sanctificans esset illi connaturalis, aut naturæ illius integræ strictissimo jure debita, errorem saperet patentissimum, in Michaele Bayo prædantatum: At si de proportione quadam morali accipiatur, adeo ut constitutæ antithesis sensus sit, gratiam Adamo datam, utpote sano & integro, minoris efficacitæ virtutisque fuisse, quam quæ nobis infirmis ac lapsis, in Christo datur, atque per Christum, Augustini probatissima sententia est, lib. de Corrupt. & gratia. Cap. 10. 11. & 12. gratiam Christi Domini potentiorum in nobis sapienter appellantis, quam quæ fuerit Protoparenti collata; utpote quæ liberum arbitrium nostrum indeclinabiliter & insuperabiliter agat; quod Adami gratia non agebat.

Si ergo non est hic damnatus cum Quesnelio Augustinus, quid distincte in ea propositione 37. damnari Clemens, doceri Theologi postulant; ne quis in ejus caput censuram inique detorqueat.

§. IV.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 34. Gratia Adami non producebat nisi merita humana.

OBSERVATIO.

Phrasis est Augustini lib. de Prædest. SS. cap. 15. Humana hic merita conticescant, quæ perire per Adam: Erant igitur ex Augustino in Adamo innocente humana merita, quæ postea illo peccante perire, ut talia jam non reperiantur in nobis. Quæ tamen Adami merita, non idcirco humana à S. Doctore sunt dicta, quod humanæ duntaxat naturæ viribus parta essent, absque ullius gratiæ supernaturalis adjutorio; (Adamus enim innocens, non nisi cum gratia & per gratiam meruit, si quid meruit; qualiscumque illa fuisse dicatur, juxta varias Theologorum opiniones) sed quod liberum hominis arbitrium, utpote suapte natura fortius ac robustius, majores tunc ad meritum partes haberet, quam habeat nunc læsum & vulneratum in nobis.

Quid itaque in ea phrasi Augustiniana Clementis displicuerit, rescire optant quotquot de S. Doctoris honore solliciti sunt, ut rectam illius intelligentiam accipiant.

CAPUT XII.

De gratia hominis lapsi.

§. I.

Propositiones Quesnellianæ censura notata.

Propositio 10. Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

Propositio 11. Gratia non est aliud quam voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis, quod jubet.

Propositio 12. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis sequitur voluntatem.

Propositio 13. Quando Deus vult animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas ei resistit.

Propositio 14. Quantumcumque a salute remotus sit peccator obstinatus, quando Jesus se ei videntem exhibet lumine salutari sue gratiæ, oportet ut se dedat, accurrat, se se humiliter, & adoret Salvatorem suum.

Propositio 15. Quando Deus mandat suum, & suam externam locutionem comitatur unctioe sui spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur ille in corde obedientiam, quam petit.

Propositio 16. Nulle sunt illecebæ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit omnipotentis.

Propositio 17. Gratia est vox illa patris, quæ homines interioriter docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum. Quicumque ad Deum non venit, postquam auditur vocem exteriorum Filii, nullatenus est doctus a Patre.

Propositio 18. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.

Propositio 19. Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotentis voluntas. Hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

Propositio 20. Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi a nobis obediri, & obediri; imperat, & omnia sunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

OBSERVATIO.

Patres omnino loquendi formulas, immo graviores, majorisque nervi in Augustino deprehendo; quibus gratiæ se ipsa efficacis intimam energiam, vim profusam invictam, indeclinabilem potestatem, insuperabilem fortitudinem millies commendavit.

Lib. de corrupt. & grat. cap. 14. Deo volenti saluum facere nullum hominis resistit arbitrium; sic enim velle & nolle in volentis & nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. . . . Non est itaque dubitandum, voluntati Dei humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat: ipse quod vult: quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult, facit. . . . sine dubio habet humanorum cordium, quo placere inclinandum omnipotentissimam potestatem.

Lib. 1. Operis imperf. cap. 93. Absit ut impediatur ab homine omnipotentis Dei omnis prescientis intentio. Parum de re tanta cogitant, vel ei excogitande non sufficiunt, qui putant, Deum omnipotentem aliquid velle, & homine infirmo impediens, non posse.

In Enchiridio ad Laurent. cap. 98. Qui tam impie desipiat, ut dicat, Deum malas hominum vo-

§. II.

Propositiones Quesnellianæ censura notata.

Propositio 2. Jesu Christi gratia principium efficacis boni cujuscumque generis, necessaria est ad omne opus bonum. Absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest.

Propositio 9. Gratia Dei est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

OBSERVATIO.

Prima prioris propositionis pars, quæ gratiam efficacem, (seu principium efficacis) ad omne bonum opus necessariam dicit, si de gratia habituali & sanctificante id dicat, (nam & illa certo quodam sensu principium efficacis dici potest) erronea est, & in Bayo damnata. At si de gratia actuali sermonem faciat, tunc vel de bono opere supernaturali & salutari id dicit, vel de bono opere naturali, intra moris ordinem loquitur, (aliud enim fingi non potest :) si de bono opere supernaturali & salutari dicit, ad quod gratiam actualem efficacem necessariam vellet, certa & orthodoxa sententia est, ab Augustino tradita libro de gratia Christi cap. 14. Gratiam Dei sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam, fieri posse non dubitet. Et Epist. olim 105. ad Sixtum, nunc 186. Nisi adjuvet gratia, nihil pietatis atque justitiæ, sive in opere, sive etiam in voluntate habere possumus. . . . Fateatur Pelagius gratiam Dei & adjutorium etiam ad singulos actus dari. Si vero de bono opere naturali, & intra moris ordinem loquitur, ad quod edendum gratiam aliquam actualem & efficacem necessariam ponat; non certa quidem, sed tamen probabilis plurium Theologorum opinio est; qui licet gratiæ sanctificantis & charitatis habitualis, immo etiam fidei influxum minime necessariam fateantur, ut opus edatur moraliter bonum, gratiæ tamen alieus actualis auxilium ad id necessarium arbitrantur. Quos inter etiam post Baii damnationem, numerantur, Didacus Alvarez lib. 6. de Auxiliis disput. 50. num. 6. Thomas de Lemos in Panoplia Tom. 3. lib. 3. part. 2. Tractat. 2. cap. 9. Gabriel Valques 1. 2. disp. 190. c. 18. Card. Bona in princip. vitæ Christi 1. part. §. 3. Card. Fischerius adversus articulos Luthe-ri. Card. de Noris in Vindiciis August. cap. 3. §. 4. & cap. 4. §. 5. Vincentius Contensonius Tom. 5. differt. 2. cap. 1. Specul. 2. ut ceteros Baii ætate superiores Theologos mittam, quibus eadem sententia a Navarro & Bellarmino tribuitur. Quibus omnibus præluxisse videtur D. Thomas 2. 2. quæst. 136. art. 3. ad 2. Bonum politicæ virtutis commensuratum est naturæ humane; & ideo absque auxilio gratiæ gratum facientis potest voluntas humana ad illud tendere, licet non absque auxilio gratiæ.

Propositionis primæ pars altera, uti & altera propositio, quæ nihil boni fieri posse asserit, ne dum fieri re ipsa, sine gratia efficaci; si de potentia naturali, aut etiam supernaturali remota, & incompleta intelligatur, quasi absque gratia efficaci, supernaturalis potestas etiam remota & incompleta, nulla unquam extat ad bonum, & opus saltem ac beneficio gratiæ mere excitantis, (quam sufficientem Schola vocitat,) erronea est: si tamen de potentia supernaturali proxima, completa, absolutissimaque accipiatur, quasi sine gratia efficaci non extet, sed per solam efficacem gratiam

luntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere?

Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 20. Hominum voluntates ita sunt in Dei potestate, ut eas quo voluerit, quando voluerit faciat inclinare.

Lib. de Prædest. SS. cap. 8. Hæc itaque gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur. Ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.

Lib. de Corrupt. & grat. cap. 12. Subventum est infirmitati voluntatis humane, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur. . . . Infirmitas servavit Deus, ut ipso donante invictissime quod bonum est vellent, & hoc de se invictissime nolent. Et cap. 8. Voluntas humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem; & ut perseveret, delectabilem perpetuitatem, & insuperabilem fortitudinem.

Lib. de gratia Christi cap. 14. Quando Deus docet non per legis litteram, sed per spiritus gratiam, ita docet, ut quod quisque didicerit, non tantum cognoscendo videat, sed etiam videndo appetat, volendoque perficiat. . . . Omnis qui didicit a Patre, non solum potest venire, sed etiam venit: ubi jam & possibilitatis profectus, & voluntatis affectus, & actionis effectus est.

Epist. olim 107. ad vitalem nunc 217. Voluntates hominum omnipotentissima facilitate convertit, ac volentes ex nolentibus facit.

Lib. de corrupt. & grat. cap. 5. Deus hominem peccatorem oculissima & potentissima medicinae suæ potestate perducit.

Tanta porro cum sit Augustinianarum sententiarum cum Quesnellii propositionibus, in vobis saltem & syllabis, consonantia; quibus jure non timeat vereturque, ne qui S. Doctoris gloriæ minus student, eundem in Quesnelio damnatum effutiant, suaque in illum calumnias animosius instaurant; nisi publico aliquo supremæ Autoritatis documento planum fiat, paribus loquendi formulis sensus subesse longe dispares, aliudque sub eodem verborum cortice damnassem Clementem, aliud Augustinum docuisse?

Et quidem Augustinus de prima duntaxat, eaque præcipua interioris actualique gratiæ specie dixit laudatis in locis, quam efficacem Theologi vocitant; deque absoluta Dei voluntate, quam consequentem schola nuncupat, pronuntiavit: quærum duntaxat intimam energiam, indeclinabilem potestatem, insuperabilem fortitudinem verbis amplissimis commendavit. Clemens vero (quantum conjicio) notatas Quesnellii propositiones de quacumque actuali gratia, ac de quavis Dei voluntate dictas existimavit; quasi nulla alia actualis gratia, voluntas Dei alia nulla poneretur; easque idcirco censura confixit.

Rursus ubi potentiam gratiæ resistendi, eamque frustrandi, impediendi, ac retardandi inficiatus est S. Doctor, consequentem duntaxat, quæ actus secundæ a Theologis dicitur, intellexit: Clemens autem negatam a Quesnelio resistendi potentiam, antecedentem existimavit, & actus primæ; atque ita dampnavit.

Hoc sane interpretamento, a Clementina censura liber ostenditur Augustinus. At nisi publica detur auctoritate, quæ certam in judicio fidem faciat, venient maxime Theologi, ut ora comprimant, & ab inferenda calumnia sibi temperent, qui Augustinum in hoc prægravi doctrinæ suæ capite, a Clemente male multatum, eademque cum Quesnelio censura inustum, scriptis audacissimis publicaverunt.

tiam conferatur, probatissima Theologorum sententia est, aptaque loquendi formula, ex sacris litteris, Romanis Pontificibus, Conciliis, Patribus mutuata. Sine gratia enim non posse hominem bene agere sapissime dicunt, etiam ubi de gratia efficaci sermonem habent; potentiam proximam, completam, absolutissimamque intelligendo; quam tunc inesse homini negant, dum efficaci gratia destituitur.

Ita Innocentius I. R. P. Epist. ad Episc. Africae inter Augustinianas 181. S. Leo M. ferm. 37. Cælestinus R. P. in Capitulis. Conc. Carthaginense anni 418. Can. 6. Concil. Arausic. 2. Canon. 25. Concil. Tridentinum Sess. 6. Can. 22. S. August. lib. de Gratia Christi capp. 10. 14. & 26. lib. de gratia & libero arbitrio. cap. 17. lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 9. lib. 1. operis imperf. c. 97. lib. de corrept. & gratia cap. 12. Tractat. 92. in Joan. Epist. ad Paulinum nunc 186. Sermon nunc 296. S. Prosper epist. ad Rufinum, & lib. contra Collatorem cap. 5. S. Thomas q. 24. de veritate art. 14.

Quæ cum ita se habeant, Catholicarum Scholarum interest maxime declarari sibi, non modo quo sensu binas illas propositiones confixerit Clemens; verum etiam an memoratas celeberrimorum Theologorum sententias intactas reliquerit; sensumque aliquem catholicum approbarit, secundum quem Theologis etiam liceat, Romanorum Pontificum, Conciliorum, ac Patrum loquendi formulas usurpare, eademque cum illis lingua loqui, in prædicanda divinæ gratiæ necessitate?

§. III.

Propositio Quæsnelliana censura notata.

Propositio 4. Ita Domine omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

OBSERVATIO.

Adem ac præcedentes eget explicatione propositio illa, ut quo sensu proscripta sit, intelligatur. Si enim de quacumque præceptorum possibilitate etiam remota dicatur; quasi tunc tantum absolute sint possibilia præcepta, dum Deus per gratiam suam efficacem ea operatur in nobis, seu a nobis facit impleri; hæretica est: At si de possibilitate omnino completa absolutissimaque dicatur, quæ cum effectu re ipsa conjungitur, probatissima Theologorum sententia est, sacrarum Scripturarum, Conciliorum, ac Patrum paulo ante laudatorum loquendi formulis consentanea. Neque de ipsa possibilitate contendo, cum sanata & adjuva hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat. Augustini verba sunt Lib. de nat. & gratia cap. 42. qui possibilitatem cum effectu conjunctam per gratiam efficacem dari, aperitissime docet.

Et certe cum Libro de gratia & libero arbitrio cap. 16. disertissime doceat SS. Doctor, præbere Deum (per gratiam utrique efficacem) vires efficacissimas voluntati; necesse profecto est, aliquod potentiam genus per gratiam hujusmodi dari, cum virtutum nomine, nil nisi potestas ad agendum intelligatur. Aliquo itaque sensu, eoque summe catholico dici potest, mandata Dei nobis per gratiam efficacem fieri possibilia; novo scilicet possibilitatis genere, nempe proximioris & immediatioris, quam possibilitatem cum effectu nuncupat Augustinus.

Totaque inde nascitur nonnullorum Clementis Constitutione turpiter abutentium hallucinatio,

quod varias possibilitatis & potestatis species distinguere nolint; alias remotiores, alia proximiores; alias antecedentes, alias consequentes; alias physicas, alias morales; ut inde calumniandi anam arripiant; Clementisque damnationem in Augustinianam doctrinam intorqueant. Has si publico aliquo supremæ Auctoritatis documento distinguere & explicari contingeret; quam multæ Deus bone, turbæ filefcerent, quam multæ calumniæ, eaque atrocissimæ momento depellerentur!

§. IV.

Propositio Quæsnelliana censura notata.

Propositio 3. In vanum Domine præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.

OBSERVATIO.

Divi Augustini vox illa videtur esse Lib. 2. Operis imperf. cap. 157. Præceptum frustra fit, nisi Deus justus operetur & velle, per investigabiles vias suas. Et lib. de gratia & libero arbitrio, cap. 4. Homo gratia juvatur, ne sine causa voluntati ejus jubeatur. Videtur & esse Gregorii Magni super Psal. 7. penitentialem. Quicumque plantæ aut riget, incassum vox correptionis exterius perstrepat, nisi ille incrementum dederit, sine quo nihil possumus facere: Quod ex Psal. 126. sumptum est, nisi Dominus edificaverit domum &c.

Quorum quidem Patrum sensus is unus videtur esse: nusquam re ipsa præceptum a Deo datum a nobis impleri, nisi ille per gratiam suam implere fecerit. In quem profecto sensum accepta Quæsnelliana propositio, si quid sapio damnata non est, uti nec jure damnari potuit.

In alterum ergo sensum accepta propositio, censura digna, ut arbitror, visa fuit: si nempe vanum Dei præceptum dicat, hoc est incongruum, injustum, indebitum, nisi Deus per gratiam efficacem dederit ipse quod præcipit. Quæ sane impia, blasphema vox esset. Deus enim prosuprema in homines potestatem, præcipiendi jus semper habet, etiam dum implendi præcepti efficacem gratiam non largitur.

Is tamen notata propositionis sensus, ut est omnino violentus, potestque Auctori assiduo videri, nonne signandus nunc, notandusque venit, tanquam qui solus censura inveniendus Clementi XI. visus sit? Ne quis in sensum alterum, qui Gregorii & Augustini certissime fuit, latam ab eo censuram suspicari possit.

§. V.

Propositiones Quæsnelliane censura notata.

Propositio 21. Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis omnipotentis, sequela & imitatio operationis Dei incarnantis & suscitantis filium suum.

Propositio 22. Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis, cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis in Incarnatione, velut in fonte atque archetypo omnium aliarum operationum misericordie, & gratiæ; quæ omnes ita gratuite, atque ita dependentes a Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.

Propositio 23. Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis sue gratiæ, eam significans per illam, quæ creaturas e nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

Pro-

Propositio 24. Justa idea quam Centurio habet de omnipotentia Dei & Jesu Christi in sanandis corporibus solo motu sue voluntatis, est imago & idea, quæ haberi debet de omnipotentia sue gratiæ in sanandis animabus a cupiditate.

Propositio 25. Deus illuminat animam, & eam sanat æque ac corpus sola sua voluntate: jubet, & ipsi obtemperatur.

OBSERVATIO.

Ad hanc summam revocatur propositio illa omnes, quod operatio divinæ gratiæ in flectenda movendaque hominis voluntate, similis esse dicatur operationi divinæ, quæ Deus res omnes creando producit, humanam naturam divinæ in Incarnatione conjungit, mortuos suscitavit, agris sanitatem restituit. Quare cum multa secum importet ea divinæ gratiæ operatio: 1. Infallibilitatem in effectu producendo, quia fortis est, ac per se efficac. 2. disentiendi potentiam in humana voluntate relictam, quia suavis est, & humanæ libertatis amica: 3. Gratuitatem, ut schola loquitur, quia non datur ex meritis: videndum ad quam operantis gratiæ dotem explicandam, comparationes illæ adhibita sint ab Auctore.

Et quidem si comparationes Incarnationes, Creationis, suscitationis mortuorum, curationis ægrorum adhibeantur, ad gratiæ necessitatis ideam ac speciem animis ingerendam; quasi tam non possit voluntas humana gratiæ efficaci dissentire si velit, quam non potuit humana in Christo natura negare se verbo Dei, eam sibi ad unionem hypostaticam assumentem; nec potuere creaturæ ex nihilo educatæ negare se creatoris imperio; nec suscitati mortui negare se Christi voci; nec deum restituta agris membra subducere se omnipotentis medici jussu valuerunt: ad hoc inquam adhibita comparationes, ineptæ omnino sunt, & in hæresim apertam inducunt. At si ad id tantum adhibeantur comparationes illæ, ut gratiæ se ipsa efficacis energia, omnipotentia, infallibilitas, & indefectibilitas, aut etiam ejusdem gratuitas ostendatur; non modo apta concinnaque exempla sunt, verum etiam ex sacris litteris petita; & a SS. Patribus, ut hoc idem ostendant, millies usurpata. Ad Ephes. cap. 1. v. 19. & 20. c. 2. v. 10. c. 4. v. 24. Ad Heb. cap. 13. v. 20. c. 21. ad Galat. 5. v. 15. D. August. lib. de Prædest. SS. cap. 15. lib. 6. operis imperf. cap. 18. lib. de dono persever. c. 21. lib. 13. de Trinit. c. 17. In Enchir. c. 36. S. Joan. Chryf. hom. 3. in Epist. ad Ephes. S. Fulgentius lib. de Incarn. & grat. 20. S. Prosp. in Carm. de Ingr. c. 14.

Ne itaque & Paulus & Patres eadem cum Quæsnellio censura inusti putentur, opera pretium est declarare: illos quidem Incarnationis, Creationis, mortuorum suscitationis, ægrorum curationis exempla dedisse, ad gratiæ operantis & efficacis energiam, vimque indefectibilem explicandam: Clementem vero illa ipsa exempla a Quæsnellio adhibita existimasse, ut disentiendi potentiam in homine eadem illa gratia motu denegaret: eaque de causa censura in propositiones superiores exaruisse, illas tamen Patribus & intactas.

§. VI.

Propositiones Quæsnelliane censura inusta.

Propositio 38. Peccatum non est liber nisi ad malum, sine gratia liberatoris.

Propositio 39. Voluntas quam gratia non præcipit, nihil habet luminis nisi ad aberrandum, ar-

deris nisi ad se præcipiendum, virtutum nisi ad se vulnèrandum; est capax omnium mali, & incapax ad omne bonum.

Propositio 40. Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.

OBSERVATIO.

NON abfimes, immo duriores in speciem assertiones in Augustino, aliisque Patribus, in sacris Conciliis, Romanorumque Pontificum decretis deprehendo; quæ nisi in rectum sensum accipiantur, damnati & illi una cum Quæsnellio putabuntur.

D. Aug. lib. de corrept. & grat. c. 1. In malo faciendo liber est quisque justitiæ, servusque peccati: in bono autem liber esse nullus potest, nisi fuerit liberatus ab eo, qui dicit, si vos filius liberaverit, vere liberi eritis.

Lib. 3. Operis imperf. cap. 112. Nemo liber est ad agendum bonum, sine adjutorio Dei, & cap. 114. Nemo nisi per gratiam Christi, ad bonum quod vel agendum potest habere liberum voluntatis arbitrium.

Lib. 1. contra duas Epist. Pelagianorum cap. 3. Potestas nisi datur a Deo, nulla esse potest ex libero arbitrio; quia nec liberum in bono erit, quod liberator non liberaverit. Sed in malo liberum habet arbitrium, cui delectationem malitiae vel oculibus vel manifestus deceptor inseruit, vel sibi ipse per-suasit.

Lib. 2. contra duas Epist. Pelag. c. 5. Peccato Adæ liberum arbitrium de hominum natura perisse non dicimus; sed ad peccatum valere in hominibus subditis diabolo: ad bene autem pieque vivendum non valere, nisi ipsa voluntas hominis Dei gratia fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis adjuta.

Lib. de spiritu & littera, cap. 3. Neque liberum arbitrium quidquam nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via: & cum quid agendum, & quo evitandum est, ceperit non latere, nisi etiam delectet & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur.

Serm. 10. de Verbis Apostoli. Nostrum nihil est nisi peccatum quod habemus.

Tract. 5. in Joan. Nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum.

Quod ultimum Augustini dictum in Ecclesiæ canonem transit, in Arausico II. c. 22. uti & cætera omnia in epilogum redacta sunt in Capitulis, Cælestini I. Epistolæ adnexis cap. 7. Nemo nisi per Christum bene vivit libero arbitrio.

Auctor librorum de vocatione Gentium, quem alii Leonem magnum, alii Prosperum, alii Julianum Pomerium arbitrantur, lib. 1. c. 8. Voluntatis humana, inquit, infirma ad efficiendum, facilis ad audendum... nihil in suis habet virtutibus, nisi periculi facilitatem. Quoniam voluntas mutabilis, quæ non ab incommutabili voluntate regitur, tanto citius propinquat iniquitati, quanto acrius intenditur actioni.

Sensus itaque varios in Quæsnellianis propositionibus distinguere Theologi petunt, secundum quos aut damnatæ, aut absolute dici debeant; ne qua D. Augustino, cæterisque Patribus, atque Conciliis similia docentibus ac deficiantibus calumnia ab æmulis inferatur.

Si enim de gratia habituali & sanctificante notatæ propositiones intelligantur, quasi nil nisi malum possit homo sine illa; erroneæ sunt, & in Bayo damnatæ. At si de gratia actuali sumantur; quod nempe nulla hujusmodi gratia excitatur & motus homo, natiuque corruptæ naturæ viribus omnino relictus, nil nisi ad malum possit,

E e

pro-

probabilis Theologorum multorum opinio est, de qua sat multa jam diximus §. 2.

Rursus si de libertate naturali, & potestate antecedente, seu actus primi, qua nulla in homine actuali gratia destituta remanere dicatur ad bonum, propositiones intelligentur, erroneae sunt; ac si de libertate, & potestate consequenti, seu actus secundi sumantur; quae sine gratia actuali, nulla ad bonum dicatur esse; certa Augustini, aliorumque Patrum sententia est, locis supra laudatis asserita ac propugnata.

§. VII.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 41. Omnis cognitio Dei etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis non potest venire nisi a Deo; & sine gratia non producit nisi vanitatem, praesumptionem, & oppositionem ad ipsum Deum; loco affectum adorationis, gratitudinis, & amoris.

OBSERVATIO.

Nulla, quantum capio, in primam propositionis partem censura cadere potuit: qua Apostoli dispersa sententia est, in Epist. ad Rom. cap. 1. ubi de Philosophis ethnicis agens, quod verum est Dei, inquit, manifestum est illis; Deus enim illis manifestavit.

Pars autem propositionis altera, in quam solum videtur distincta censura, eo accepta sensu, quod naturalis Dei cognitio, sine gratia, praesumptionem ac vanitatem per sese produxerit in Philosophis Ethnicis, nihilque praeterea; impii & erronea est. Dei quippe dona mere naturalia, nullis licet gratia donis adjuvata ac roborata, se ipsis noxia & perniciosa non sunt. Eo tamen accepta sensu, quod naturalis Dei cognitio ex accidenti praesumptionem, vanitatemque produxerit in Philosophis Ethnicis, Apostoli oraculum est, laudato cap. 1. ad Rom. v. 21. cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed exanuerunt in cogitationibus suis, & observatum est insipientes eorum. Et 1. ad Corinth. cap. 8. v. 1. Scientia inflat.

Fatales illos Philosophice de Deo cognitionis effectus admodum exaggerat S. Fulgentius, gratiaque defectui perinde tribuit, cap. ultimo lib. de Veritate divinae praedestinationis & gratiae. Quis ergo gratiam non acceperunt, propterea cognoscetes Deum gratias non egerunt; & quia vasa irae fuerant apta in interitum, hoc in eis operata est illa manifestatio, qua Deum agnoverunt, ut cognoscendo superbiarent, non ut se humiliando diligerent. Tali ergo cognitione ablata excusatio est, non callata salvatio. Tum eam Philosophorum de Deo cognitionem naturae lumine habitam, cum fidelium cognitionem per gratiam indita conferens, Per illam, inquit, cognitionem, oecum cor a semetipso infatur ad mortem: per hanc autem divinitus illuminatur, & humiliatur ad vitam. Illa cognitione cor observatum insipientis, dum quod Dei est, homo sibi superbus assignat: hac autem accipit lumen, ut hoc ipsum quod Deum cognoscit ac diligit, non ex possibilitate naturae, nec ex auditu legis, neque ex sua voluntate, sed ex Dei dono sibi inesse non ambigat, semperque humilis esse meminerit, ne superbus amittat quod indignus accepit. Cognitio illa peccato adjicit praeviationis reatum; ista remouet a peccatore supplicium. Illa iuste damnat, ista gratis justificat. Illi scientia inflatus nutrit augetque peccatum, hic charitas adificans operit multitudinem peccatorum.

Nisi itaque quo sensu Quesnellii propositio iniusta sit, distinctius explicetur; periculum est, ne & in Fulgentium putetur distincta censura.

§. VIII.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 5. Quando Deus non emoluit cor per interiorum unctiorem gratiae suae, exhortationes & gratiae exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

OBSERVATIO.

EO intellecta sensu propositio quinta, quod exhortationes & gratiae exteriores obdurationem per se se producant, ubi interior gratia deest; impii blasphemae erronea est. Hujus enim obdurationis causa, peccatorum improbitas est, malaque voluntas, non gratiae defectus. Eo tamen accepta sensu, quod ex occasione peccatorum obdurent, Apostolica sententia est, ab Augustino iisdem ferme verbis explicata atque exaggerata, Epist. ad Vitalem Cartaginensem, olim 107. nunc 215. Opus est hoc gratiae, quam qui accipiunt, doctrinae salutaris scripturarum sanctorum est fuerunt inimici, sunt amici: Non opus ejusdem doctrinae, quam qui audiunt & legunt sine gratia Dei, peiores sunt inimici. . . . Non ergo gratiam dicamus esse doctrinam, sed agnoscamus gratiam, quae facit professo doctrinam: quae gratia si deest, videmus etiam obesse doctrinam.

Lib. de spiritu, & litt. cap. 14. Littera prohibens peccatum non justificat hominem, sed potius occidit augendo concupiscentiam, & iniquitatem praeviatione cumulando, nisi liberet gratia. Et lib. 1. Operis imperf. cap. 94. Per se ipsam littera occidit, quia jubendo bonum, & non largiendo charitatem, vos praeviationis facit.

Augustino succinit Gregorius Magnus hom. 30. in Evangelia: Nisi idem spiritus cordi adsit audientis, otiosus est sermo doctoris. . . . Nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Ipse conditor non ad eruditionem hominis loquitur, si eadem homini per unctiorem spiritus non loquatur.

Hoc idem de Lege, qua externa gratia erat, docuit D. Thomas 2. 2. quaest. 98. art. 1. ad 2. Lex dicitur occidisse, non quidem effectivo, sed occasionaliter ex sua imperfectione, in quantum scilicet gratiam non conferebat, per quam homines implere possent quod mandabat, & vitare quod vetabat.

Declaratur itaque Theologis, quo sensu ea notata sit propositio: alias magnum famae suae periculum adeunt Augustinus, Gregorius, & Thomas Aquinas; qui quod illa paucis verbis expedit, suus admodum prosequantur.

§. IX.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 43. Primus effectus gratiae baptismalis est, facere ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitae pro peccato, quam homo mortuus habet pro rebus hujus mundi.

OBSERVATIO.

Quid sub eo verborum cortice veneni lateat, nisi distincte notetur & explicetur, nemo facile divinabit. Quod enim primo loco ponitur, primum gratiae sanctificantis effectum esse, ut

ut nos peccato emori faciat, Ecclesiae Catholicae fides est, ab Apostolo disertissime tradita, ad Romanos 6. Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus; ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitae ambulemus: Hoc sciens, quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato: qui enim mortuus est, justificatur a peccato. Quae vero hominis mortui additur in propositione comparatio, ut spiritualis mortis hujus confectaria explicentur, a D. Gregorio Nysseno amplioribus verbis assertur, Oratione de S. Baptismate, ubi ita hominem baptismatum loquentem inducit: Si conformis morti facti sumus, mortuum profus deinceps in nobis peccatum est, lancea baptismatis. . . . Mortuus corpora non amat, mortuus non capitur divitiis, mortuus, non calumniatur, mortuus non mentitur, non rapit ea quae ad se non pertinent, non conviciatur sibi obvia factis. . . . Aliam vitam regulam, aliam morum normam institui: didici res mundanas contemnere, terrena praetercurrere, & ad caelestia festinare. . . . Haec anime vere regeneratae verba, de recens initiati hominis voces, proprium peccatum memoria tenentis: hoc pactum in traditione Mysteriorum cum Deo fecit, cum omnem & poenam, & cruciatum, & voluptatem pro illius dilectione se neglecturum esse promissit.

Quia tamen eum mortis spiritualis effectum non semper consequitur baptismus, (culpa utique sua, non insufficienti Sacramento), aut si consequitur, non tamen plene & integre momento consequitur, sed pro eo plene & integre consequendo, toto vita decursu laborare debet atque pugnare, susceptram baptismatis gratiam excitando suscitandoque; idcirco forte ea damnata est propositio, quod cum forte Baptismalis effectum statim, & ab omnibus plene & integre obtineri, videatur asserere.

Si sic est, eaque ferenda censura ratio fuit, declarare & illud oportet, ut lata censura aequitas fiat omnibus manifesta, ac ne quis lato Pontificis iudicio turpiter abutatur.

CAPUT XIII.

De voluntate salutis omnium hominum, deque Christi morte pro omnibus appetita.

§. I.

Propositiones Quesnelliana censura notata.

Propositio 30. Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.

Propositio 31. Desideria Christi semper habent suum effectum: pacem intimo cordium inserunt, quando eis illam optat.

OBSERVATIO.

Nulla pluribus aequivocis subsunt, quam quae de voluntate Dei, Christique pro salute hominum desiderii, propositiones efformantur: cum & varias Dei voluntates, & varia Christi desideria Theologi quique distinguant. Haec porro, nisi data dilucida explicatione, tolluntur aequivoca, nulla unquam Scholis Catholicis quies erit; sed amplissimum jurgium, litigium, calumniae locus, ad diem usque iudicii relinquatur.

Quod itaque binas illas propositiones attinet, si de quavis Dei voluntate, ac de quibusvis Christi desiderio intelligantur, adeo ut nullam profus voluntatem Deus habeat salutis illorum, Serry Tom. V.

qui re ipsa minime salvantur, nullum omnino Christum pro salute illorum desiderium foverit, qui eam minime consequuntur; impii, blasphemae, Deo & Christo contumeliosae, ac etiam haereticae sunt, atque ut tales in Janfenio damnatae. At si de absoluta, efficaci, decretoria Dei voluntate, nec non de absolutis Christi desiderii accipiuntur, Evangelica & Apostolica veritas est, cui erroris notam affricuisse Clementem XI. nemo dixerit, Joannis 6. Omne quod dedit mihi Pater, non perdam ex eo, cap. 10. Voces meae vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me: & ego vitam aeternam do eis; & non peribunt in aeternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi majus omnibus est: & nemo potest rapere de manu Patris mei, Joannis 11. Ego sciebam quia semper me audis. Ad Hebr. 7. Exauditus est pro sua reverentia. In quem sensum D. Fulgentius verbis multo crudioribus, quam quae in priori propositione continentur, scribit lib. de Incarna. & gratia Christi cap. 31. Omnes quos Deus vult salvos fieri, sine dubitatione salvantur; nec possunt salvari nisi quos Deus vult salvos fieri: Nec est quisquam, quem Deus salvare velit, & non salvetur.

Christi vero desideria, qua suis maxime orationibus expressit, ita semper impleta docet D. Augustinus libro de Correpto. & gratia cap. 8. Ne audebis dicere, rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defecturam fuisse, si Petrus eam defecere voluisset; hoc est, si eam usque in finem perseverare nolisset: quasi aliud Petrus ullo modo vellet, quam pro illo Christus rogasset ut vellet? . . . Pro illo Christi non potuit esse inanis oratio.

Et D. Thomas 3. part. q. 21. art. 4. haec ipsam Conclusionem ponit & probat ex inititio: Omnis absoluta voluntas Christi etiam humana fuit impleta, quia fuit Deo conformis; & per consequens omnis ejus oratio fuit exaudita. Cumque sibi loco secundo objecerit, Christum pro suis crucifixoribus orasse, ut ipsis ignosceret, quod tamen impletum non est; atque ita non omnem illius orationem fuisse exauditam: Responder ad 2. Quod Dominus non oravit pro omnibus crucifixoribus (oratione utique absoluta, de qua disputat) nec etiam pro omnibus qui erant credituri in eum; sed pro his solum, qui erant praedestinati, ut per ipsum vitam consequerentur aeternam. Haec itaque Theologis tollantur aequivoca; & summa dabitur scholis quies.

§. II.

Propositio Quesnelliana censura notata.

Propositio 32. Christus Jesus se morti tradidit, ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est electos de manu exterminatoris.

OBSERVATIO.

Non ab similibus aequivocis patent, quae de Christi morte pro univeris hominibus appetita, feruntur propositiones: cum & bifariam mors appeti possit, sufficienter, ut ajunt, & efficaciter. Haec vero nisi opportuna explicatione tollantur, lites in Catholicis scholis ferentur in longum, nullaque unquam Theologis dabitur pace frui.

Itaque si de oblatione mortis sufficienter, ut ajunt, tolerata, atque ad exclusionem reproborum accipitur 32. propositio, adeo ut nullam omnino Christum intencionem habuerit, ut repro-